C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Hasek_Jaroslav-Betarska_povidka.pdb

PDB Name: Betárská povídka
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Beťárská povídka
Jaroslav Hašek
Publikováno s laskavým svolením knihovny MAIN www.main.cz
Kigyó a Teher leželi pod košatým dubem na mechu a proklínali celý svět a obzvláště starostu.
Oba, asi třicetiletí chlapíci, náleželi oné kastě maďarského lidu, která požívá zvučného jména "beťár", což znamená pasáka dobytka nebo darebáka, vůbec prohnaného člověka.
Kigyó a Teher byli předně pasáci vepřového dobytka a za druhé darebáci a prohnaní lidé, beťárové první třídy, kteří odloučí se od své krátké dýmky jen tehdy, kdy pro své kousky sedí ve vězení, kde zamění též své gatě a bundu za šedý oděv trestanců.
Nyní právě kleli, což zaujímá obyčejně celou třetinu života těchto znamenitých lidí.
Kigyó proklel právě dědečka starosty, když Teher si vzpomněl, že neproklel ještě starostovu tetku.
Nato Kigyó obratně poslal do pekla matku starostovy tety, ale pak ať vzpomínali, jak chtěli, seznali, že starosta nemá už žádných živých příbuzných, proto prohlásil slavnostně Kigyó: "Mindt öröké, amen." (Na věky věkův, amen!)
Kolem nich v dubině pásla se stáda vepřů z celé vsi Talomu, kvičelo a chrochtalo to kolem, rylo v půdě, hledajíc žaludy, místy pobíhala selátka a v líně tekoucím potoku váleli se vepři, libujíce si v černém blátě, které chladilo tlustou jejich kůži, rozpálenou vedrem slunného dne.
Byly zde zastoupeny všechny možné barvy vepřového dobytka, od narůžovělé kůže bezsrstné až po kudrnatou černou. Vepři, kanci, prasnice, selátka, kanci s tesáky, kterými odstrkovali ostatní, chrochtajíce hrozivě, tlusté prasnice, které každou chvíli činily zadost savé touze selátek, chrochtajíce láskyplně.

A kolem pobíhali dva psi, jakých používá se k hlídání těchto užitečných zvířat a kteří pošli v dávných dobách zkřížením vlků se psy.
Svým pobíháním a štěkotem a ceněním zubů udržovali celé stádo v pořádku, takže oba beťárové mohli klidně ležet pod stromem, aniž by musili sáhnouti po dlouhých bičích, válejících se v mechu.
Přece však Teher vzal bič, když kolem běžel jeden starostův vepřík. Zvedl bič a šlehl ho obratně přes záda, až vepřík kviče odběhl hledat si jinde žaludy.
Vyliv si tak zlost na starostově majetku, lehl si Teher opět pohodlně do mechu, vypustil kouř z úst a sleduje ho, jak se vznáší pomalu v bezvětří, řekl důrazně: "A co je starosta vlastně? Opilec, nic jiného než opilec. A takový člověk zabraňuje mně, abych si nevzal Františku Homlókovu."
Kigyó, jeho soudruh, zvážněl a pravil: "Vypravuj mně ještě jednou, jak to bylo."
"Inu, to je tak. Dva roky máme se s Františkou rádi. Chodívám tam někdy k nim. Víš dobře, že si Homlókových vepřů vážím a vodím je na nejlepší místa.
Starý Homlók ničeho nenamítal, říkáva1 vždy: ´Ať jsi, hochu, jen beťár, co na tom, já byl také jen beťárem dřív. A rozumněl jsem tomu dobře. Kusy, které jsem dostával za mzdu, dobře jsem vykrmil a pak výhodně prodal. Moji vepři šli dobře na odbyt. Ve stolici Zala dodnes pamatují se na Homlókovy vepře. Někdy ukradl jsem nějaký kus na účet medvědů a vlků. Za peníze stržené nakoupil jsem malé vepříky, vychoval a opět dobře zpeněžil. Dvacet let jsem se namáhal a konečně měl jsem tolik, že Birka sedlák dal svou dceru beťárovi. Proč bych já tobě nedal také svou, dceru ? Jen pracuj pořádně.´
Šlo to tedy dobře kupředu. Až předevčírem, když jsme přihnali domů a ty jsi šel na víno, jdu jako obyčejně k Homlókovům.
Starý Homlók sedí ve světnici a naproti němu starosta Nárva.
Tak byli zabráni v hovor, že mne neviděli. Sedl jsem si ke krbu do kouta a poslouchám.
´Ferencz, můj syn,´ povídá starosta, ´má rád tvou Františku.´
´Není z toho nic, příteli,´ řekl nato Homlók, ´poněvadž už jsem...´
´Vypravuje se, Homlóku, že prý chceš dát svou dceru nějakému prašivému beťárovi.´
Chtěl jsem vyskočit, ale pak pomyslil jsem si: ´Co asi odpoví na to starý Homlók!´
Poslouchám a slyším: ´Birka dal také dceru svou prašivému beťárovi, totiž mně, starosto...´
Starosta se zarazil: ´Tys nebyl nikdy obyčejný beťár, ale Teher, toť zcela něco jiného. Nikdo neví, čí je syn. Říkají, že Cikána. Nebyla poctivá jeho matka, sloužila v panském dvoře. Jak žila, tak i umřela, opíjela se, až se upila...´
´Starosto,´ slyšel jsem, jak povídá Homlók, ´mrtvola v hrobě je mrtvola. Tys zkazil ostatně také jednu ve Faradu. Dítě umřelo, a přesto by sis nemohl tu z Farádu vzít, protože se to stalo, když byl jsi již ženat. Všichni pijeme, bůh stvořil víno, ale ty piješ nekřesťansky.´
´Chceš tedy dát dceru ničemovi Teherovi?´ ´Hodlám dát!´
´Víš, že je Teher zloděj ? Není tomu dávno, co se ztratila jedna prasnice...´
´Vím, byl jsem také beťárem.´
´A víš dobře, že je Teher obecním pasákem vepřů a že ho mohu dát vyhnat?´
´Také vím, ostatně beťár se neztratí...´
Tu odešel starosta rozčileně a po jeho odchodu vystoupil jsem z kouta a řekl: ´Homlóku, slyšel jsem všechno. - Ty mně dáš tedy Františku?´
´Dám,´ odpověděl Homlók, ´ale až se starostovi pomstíš za sebe, za mne a za všechny beťáry.´ Co tomu říkáš, Kigyó ?"
"Zapal mu statek," navrhoval Kigyó, "počíhej si na něho a píchni ho nožem."
Teher zavrtěl hlavou: "To všechno nic není... Hřešíme," a vypustil klidně kotouč dýmu z úst a leže počal si pohvizdovat, až jeho hvízdání změnilo se v píseň.
Zpíval jednu z písní beťárských, jak byla uprostřed pusty krčma a v krčmě mladá krčmářka, která měla krásnou neteř. I zamiloval se beťár do její neteře, a tu krčmářka vyvedla ji daleko do pusty v zimě, aby tam zahynula, poněvadž ji nepřála hezkému beťárovi.
A když on se to dověděl, zajel do krčmy a probodl srdce krčmářčino.
Kigyó mu přizvukoval a nakonec zapráskal bičem.
V doubravině dloužily se stíny stromů. Les se počal zatemňovat večerním soumrakem. Byl již čas hnát

stáda domů, i zahvízdali na psy, vstali a vykřikli: "Huj há, háj hó!"
Mezi zvířaty nastal čilý ruch. Ta, která se válela v trávě a bahně, zvedla se a přidala k ostatním.
Psi pobíhali kolem a nutili všechna, aby se skupila dohromady.
"Húj, húj!" Zapráskali pasáci biči, až ozvěna v lese zahučela jako rána z pušky: "Prásk!"
A stádo dalo se pomalu na pochod...
Starosta Nárva měl nepěknou vlastnost, že kdykoliv odněkud odcházel, zůstal vždy stát za dveřmi, aby slyšel, zdali si o něm povídají. Když odcházel tenkrát od Homlóka, zastavil se též a naslouchal, zdali Homlók nemluví pro sebe, a tu k svému úžasu rozeznal hlas Teherův a nato odpověď starého: "Dám ti Františku, ale až se pomstíš starostovi za sebe, za mne a za všechny beťáry."
Poloneživý sotva došel domů a zavřel se ve světnici. Zapomněl strachy kouřit, ani jednou nepodíval se do džbánu vína, nikomu neodpověděl na otázky, šel ležet, a nemohl usnouti.
Strach před pomstou Teherovou obnovil v jeho paměti staré povídání o beťárech na Puszta Magyarádě, kteří před dávnými lety napíchli pána panství na rožeň a upekli...
Surovost těchto lidí přišla mu znova a znova na mysl. Druhého dne konečně se vzmužil a šel k obecnímu notáři tázat se o radu.
Obecní notář, velmi mladý člověk, který teprve nedávno dokončil v městě studia, a přímo z ruchu městského života vytržen, zastával zde jednotvárný svůj úřad, přijal polekaného starostu velmi vlídně. Měl dobrou slivovici, kterouž oslazoval si hořkost samoty ve vsi a jejíž pátá sklenka trochu vzpamatovala ubohého starostu, takže počal vykládat účel své návštěvy.
"Jsem velmi nešťastný, vaše blahorodí, neboť zítra se mohu probudit s podříznutým hrdlem."
"No, to byste se už neprobudil," řekl opravdově mladý notář, přičemž se usmál.
"Mohu být, vaše blahorodí, i jiným způsobem zabit. Mohu být uškrcen, utopen, oběšen, zastřelen, rozpárán. Je to hrozné."
Starosta utřel si pot s čela rukávem košile, který mu sloužil za kapesní šátek.
"Mluvíte, příteli, divné věci."
"Teď mne vaše blahorodí vidí živého a za hodinu třebas najdou mou mrtvolu. Bůhví co se mnou provede." "Ale, příteli, kdo?"
"Beťár, vaše blahorodí."
Notář se zachmuřil. Věděl dobře, že s lidmi toho druhu není žertu.
"A vyhrožoval vám?"
"Nikoliv, osobně mně Teher dosud nevyhrožoval." I vyprávěl starosta o své návštěvě u Homlóka.
"Že se mně pomstí, to vím zcela určitě. Ale pomsta beťárů bývá hrozná. Proč jen můj Ferencz mne posílal," naříkal Nárva, "vidím, že dny moje jsou sečteny."
Notář poškrábal se rozpačitě na čele : "Což zavřít Tehera ?"
"Chraň bůh, vaše blahorodí, tu teprve bych skonal zlou smrti."
"A kdybych já s ním promluvil?"
"Dám plebánovi dvě zlatky, aby se za vás modlil, až tam půjdete."
Přes vážnost situace musil se notář usmát: "Mně přece neublíží. Půjdu tam hned. Kde pasou?"
"V Mérges (jedovaté) dolině."
Notář se vydal okamžitě na cestu, provázen děkováním starostovým.
Vyšed ze vsi dal se nahoru na nevysoký kopec. Pak šel silnici dolů do doubravin, a čím více blížil se Mérges dolině, tím více klesala jeho odvaha. Rychlý jeho krok změnil se v loudavou chůzi. Zapálil si cigaretu a pomalu kráčel směrem, odkud ozýval se štěkot psů a chrochtání vepřů.
Jako včera, tak i dnes leželi Kigyó a Teher ve stínu dubu. Kigyó chrápal, pohodlně jsa natažen na rozryté půdě, a Teher přemýšlel o své pomstě kouře z dýmky.
V takovém stavu nalezl oba notář, když nerozhodně ocitl se pod dubem.
Teher šťouchl Kigyóa a oba se posadili.
"Dobrý den," pozdravil notář, když se přiblížil až k jejich nataženým bosým nohám.
"Dobrý den," odpověděli nedbale.
"Vidím, že se vám pěkně leží," navazoval hovor mladý notář, kterému v tomto ovzduší bylo nevolno.
Psi skákali kolem něho jako posedli. Kigyó odehnal je bičem a opět lehl si na zem.

"Není dnes ani velké parno," pokračoval notář. "Přisámbůh, není velké teplo," řekl Teher.
Notář dodal si odvahy: "Jdu sem, příteli, stran starosty."
Teher neřekl ani slova. Tím upokojen pokračoval obecní notář: "Starosta náhodou dověděl se, že bylo jeho rozmluvě s Homlókem špatně rozuměno, a proto jménem jeho pravím, že řekl to jen v náhlém rozčilení, v opilosti, abych tak řekl..."
"Tedy se mne ten opilec bojí?" tázal se mladý beťár, vyskočiv se země.
Otázka byla tak přímá, že notář byl nucen odpovědět: "Ano!"
"Tak je dobrá..."
"Co mám říct starostovi?"
"Nu, že je dobře." Teherovi oči zasvítily a on ulehl opět pod strom.
Notář uspokojen odešel, a když oznámil výsledek své výpravy starostovi, Nárva sklesl zoufale na lavici: "Když beťár řekne, že je dobře, tu provede, co si umínil. Mne nezachrání nic, vaše blahorodí..."
Když večer vyprávěl Teher Homlókovi o návštěvě notářově, tu starý Homlók klidně řekl: "To ale neznamená, synu, že se nepomstíš."
"Pomstím se, Homlóku," odpověděl beťár...
Minulo léto, přešel podzim, nastala zima a sníh pokryl celou krajinu. Teher ve své chatrči na konci vsi přemýšlel o své pomstě. Venku mráz třpytil se všude, ale v srdci Teherově plál oheň pomsty. Zahříval ho tak, jako by bůhvíkolik polen položil do praskajícího ohně v ohništi.
Starosta zatím seschl strachy. Bylo mu jako odsouzenci, který neví, kdy pro něho přijdou katané. Od beťára, kterého pohanil, nemůže se nadíti milosrdenství.
Za zimního dne odešel starosta do města udělat poslední vůli. Dlouho s tím otálel, až konečně...
A současně, když přišel do města, vcházel tam druhou stranou Teher, který tyto dny nespouštěl starostu z oka. Blíží se masopust. Je třeba se pomstít a pak se oženit.
Jak se pomstí, ještě nevěděl, ale že to bude kruté, to přísahal . . .
Starosta mu v městě zmizel. Rozmrzen odebral se do krčmy a vyšel odtud až večer, zanedlouho po tom, kdy starosta navracel se domů.
Nárva se rozmyslil, aby udělal poslední vůli, neboť hned jakmile do města přišel, takové teplo zaválo z jedné krčmy, že neodolal a vstoupil, aby své tělo promrzlé zahřál douškem vína. Jakmile seděl v krčmě, nezůstalo jen při jednom džbánu. Pil až do večera a pak vyšel do zasněžené krajiny, nad kterou skláněl se večer.
Na straně východní, kde ležela jeho rodná vesnice, počínalo být již temno. Blížila se stále víc a víc z té strany zimní noc, zatímco od západu se hnala na východ vánice.
Opilý starosta viděl špatně na cestu. Víno a sníh ztěžovaly mu chůzi.
Jeho těžký kožich stával se ještě těžší, poněvadž sníh padal bez přetržení.
Usazoval se na jeho vousech, rozplývaje se teplým jeho dechem a mrzna na rampouchy šlehnutím mrazivého vichru.
Kolem dokola nic jiného než sníh a sníh, kterého každou chvíli přibývalo a v kterém šlo se tak těžce.
Nohy mu klouzaly v tom měkkém sněhu, až najednou upadl.
Snažil se povstat. Podařilo se mu to, ale náhle zadul vítr a jako by odtamtud přiletěla strašná únava, Nárva padl tváří do hromady navátého sněhu.
Sníh na botách tál a jako vousy obalila ledová kůra i jeho čižmy.
Nemohl povstat. Nejasně si uvědomil, že přimrzává. Náhle zdálo se mu, že není zima, že je jaro a on že lehl si na sluncem vyhřátou mez...
V tom někdo jím zatřásl a zvedl ho a držel, aby nepadl: "Tak se hýbej, starý opilče!"
"Dej mně pokoj," zabručel starosta, konaje pokus, aby si opět lehl do sněhu.
"Měl bych tě zde nechat zmrznout," zabručel známý hlas, "ale neudělám to."
Silné ruce chopily starostu do náruče; člověk kráčel s ním ke vsi.
Slyšel, že ho nesoucí proklíná, a pak usnul... Probudil se až doma v posteli, zabalen do peřin.
"Co se stalo?" tázal se udiveně.
"Ležel jsi ve sněhu. Teher tě našel a přinesl domů," odpověděl jeho syn Ferencz, podávaje mu k ústům láhev slivovice.

Když mladý beťár přišel od starostů k Homlókovi a vyprávěl, co se stalo, tu starý Homlók, bývalý beťár, nemohl se ubránit slz.
"Dost dlouho," řekl vzlykaje, "čekal jsi na pomstu, až jsi se dočkal. Vy mladí jste lepší než my staří. Já na tvém místě nechal bych ho ležet. - Františku však přece nedostaneš ..."
A toť ta beťárská povídka...
A zapřísahám se, že všichni betáři, kondášové i kanášové, pasáci vepřů od vrchů badačonských mají tutéž povahu.
* * *
www.main.cz